ADEVĂRUL LITERAR ŞI ARTISTIC

REMUS ZĂSTROIU

Revista a apărut la Bucureşti, săptămânal, de la 28 noiembrie 1920 până la 28 mai 1939. Este seria a doua a periodicului „Adevărul literar" (13 septembrie 1893 – 13 februarie 1895), dar nu mai are regimul unui supliment al cotidianului „Adevărul", ci trebuie socotită o publicație independentă, editată de grupul de presă constituit în jurul ziarului titular, după ce, în august 1920, C. Mille renunță la proprietatea asupra acestuia. Primele numere au ieşit sub conducerea scriitorului şi gazetarului Emil D. Fagure, până în mai 1921, când la direcție vine un alt scriitor şi gazetar cunoscut, A. de Herz. Pentru anii de început (1920–1925), structura şi aspectul grafic rămân cele stabilite de Fagure, cu unele schimbări – rubrici, titulari de cronici etc. – cauzate de retragerea unor redactori sau colaboratori şi venirea altora noi. A. de Herz renunță la direcția revistei în prima parte a anului 1925 şi locul lui este luat de un tânăr gazetar şi prozator, Mihail Sevastos, format la Iaşi, în cercul „Vieții românești", la a cărui revistă ucenicise. Sevastos reorganizează **A.l.a.**, îi dă o înfățişare grafică modernă şi inițiază rubrici noi, pe care le încredințează unor scriitori consacrați (T. Arghezi, E. Lovinescu ş.a.) sau altora aflați la începutul carierei (G. Călinescu, Al. O. Teodoreanu ş.a.). Nu se va modifica însă orientarea politică şi socială, situată în continuarea aceleia democratice, imprimate de C. Mille, şi nici interesul neîntrerupt pentru viața culturală autohtonă şi, în primul rând, pentru literatura română şi pentru scriitorii care încep să se impună după războiul mondial.

Un articol de fond, care trece de obicei în revistă evenimentele importante ale unei săptămâni – fie politice, fie culturale –, deschide în mod obişnuit pagina întâi şi este semnat de ziarişti sau scriitori proveniți din redacția „Adevărului" sau din cercul celor apropiați sub raportul ideilor: C. Mille, B. Brănişteanu, Emil D. Fagure, I. Teodorescu, A. de Herz, apoi E. Lovinescu, M. Sevastos, Demostene Botez, mai rar C. Rădulescu-Motru, Al. A. Philippide ş.a. Conținutul **A.l.a.** va fi variat, actual,

---

* Rubrica de față a fost inaugurată în „Anuar de lingvistică şi istorie literară", t. XLII–XLIII, 2002–2003.

ALIL, t. XLIV–XLVI, 2004–2006, Bucureşti, p. 267–276

BDD-A1295 © 2004-2006 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:25 UTC)

mereu viu şi interesant, incitant. Revista abordează, la un nivel care îl depăşeşte totdeauna pe acela de popularizare, dar rămâne totuşi accesibil unui număr mare de cititori, domeniile literaturii – româneşti şi străine, mai ales franceze, engleze, italiene, germane, ruseşti –, teatrului, artei plastice, muzicii, cărora li se adaugă rubrici, cronici şi uneori pagini dedicate filosofiei, sociologiei, esteticii, ştiinţelor naturale, biologiei şi fizicii sau filmului (după 1930, D. I. Suchianu redactează o rubrică săptămânală); nu sunt neglijate chestiunile de pedagogie, medicină, mai ales de psihiatrie şi psihanaliză (articolele scrise de dr. J. Neumann); şi, înainte de toate, nu vor lipsi comentariile, analizele obiective – cele mai multe –, realiste ale evenimentelor politice, cu deosebire în anii de după 1933, când situaţia din Germania şi Rusia sau tragicele stări de lucruri din Spania şi Austria provocau o legitimă îngrijorare, ca şi încercările de revizuire ale tratatelor de pace. Dar prezenţa **A.l.a.** se va manifesta în primul rând în peisajul cultural şi artistic al deceniilor trei şi patru ale secolului al XX-lea. Este ceea ce, de la bun început, şi-au propus directorii şi redactorii revistei şi, în sintagme sigure, va enunţa articolul-program publicat în primul număr, din 1920, al seriei a II-a: „Înţelegem că tot ce este esenţial în artă şi în cugetare, roman, nuvelă, poezie, teatru, pictură, sculptură, muzică, filosofie, sociologie, morală să-şi găsească larg deschise coloanele «Adevărului literar»". Totodată, trebuie subliniată contribuţia, însemnată, a periodicului la punerea în circulaţie a unei bogate şi diverse informaţii culturale provenind din toate ţările Europei şi, tot atât de relevant, dezbaterea cvasipermanentă a celor mai noi orientări din artă, literatură sau filosofie. Nu înseamnă că tradiţiei, istoriei culturale şi artistice, atât celor autohtone, cât şi celor ale altor zone nu li se va acorda o atenţie susţinută. E adevărat că selecţia elementelor care compun acest portofoliu impresionant de idei generale, de programe estetice şi de informaţii va fi adesea dirijată spre orientările de centru-stânga, spre atitudini protestatare şi în plan social şi în plan artistic. Însă nu vor lipsi din paginile **A.l.a.** nici discuţiile referitoare la tot ceea ce era socotit valoros, peren, caracteristic, actual, începând, bunăoară, cu laureaţii premiilor Nobel, cu evenimentele marcante ale vieţii teatrale şi muzicale franceze ori germane şi, mereu, cu o analiză competentă, echilibrată, pertinentă a acelora literare de pretutindeni. Astfel, cronica literară şi comentariile dedicate literaturii vor fi scrise de colaboratori reputaţi sau pe cale de a-şi consolida reputaţia: Izabela Sadoveanu (prezentă de la primele numere, din 1920, şi până la ultimele, din 1939), Emil D. Fagure, Al. Bogdan, Andrei Braniştе, Ion Vinea, Paul I. Papadopol, George Baiculescu, Paul Zarifopol, Al. A. Philippide, Ion Biberi, Tudor Vianu şi, în primul rând, G. Călinescu, prezenţă tutelară după 1930. Li se alătură cu articole, de asemenea dedicate actualităţii, Claudia Minulescu (utilizează şi pseudonimul Clamin; pentru un timp, titulară a rubricii *Lecturi*), Ion Chinezu, Ion Minulescu, N. Davidescu, B. Fundoianu, Vladimir Streinu, Ion Sân-Giorgiu, Mircea Mancaş,

BDD-A1295 © 2004-2006 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:25 UTC)

Mihail Ralea, D. I. Suchianu, I. D. Gherea, Al. Marcu, Lascăr Sebastian, Camil Baltazar, Demostene Botez, Victor Eftimiu, Emil Isac, Mihail Sorbul, Al. O. Teodoreanu, Ion Frunzetti (începând din 1934, când, se pare, debutează în **A.l.a.**) ş.a. Adevărate contribuţii sau, adesea, restituiri şi preţioase reevaluări sunt textele de istorie literară pe care le publică, uneori număr după număr, G. Călinescu şi, alături de el, I. Ciorănescu, Barbu Lăzăreanu, C. Săteanu ori Mihnea Gheorghiu şi Ioan Massoff (note dedicate istoriei teatrului românesc). Remarcabile prin temele atacate, dar şi prin numele autorilor, rubricile dedicate eseului ori contribuţiilor (unele adevărate studii) de filosofie, teorie a culturii, filologie, istorie etc. alătură contribuţii ale lui B. Brănişteanu, I. Teodorescu, Enric Furtună, Al. Rally, Eugen Relgis, Dr. Ygrec, I. Brucăr, I. M. Marinescu, Dr. I. Vlad, Paul Negulescu, G. M. Zamfirescu, T. Vianu ş.a. Documentate, bine scrise, cu ecou în rândurile cititorilor sunt şi articolele cu un caracter mai accesibil sau reportajele, însemnările de călătorie şi amintirile publicate de Jean Bart, Mircea Damian, N. Batzaria, Mihail Sorbul, I. C. Vissarion, Gerry Spina şi, înainte de toate, cele care aparţin lui I. Slavici, T. Arghezi, Gala Galaction, Mihail Sadoveanu, Artur Gorovei, Mircea Eliade, P. Istrati. Reprezentativ pentru ţinuta generală a revistei este şi locul acordat prozei autohtone. Se publică fragmente din romane de M. Sadoveanu, G. Călinescu, I. Minulescu, Gib. I. Mihăescu, C. Stere ş.a.; nuvele şi schiţe, inedite cele mai multe, dau I. Dragoslav, Al. Cazaban, Sarina Cassvan, I. Vinea (care, o vreme, începând din 1920, este titularul rubricii *Schiţe din câmp*), V. Demetrius, Romulus Cioflec, Gh. M. Vlădescu, Ion Călugăru, Nikita Macedonski, Al. T. Stamatiad, Otilia Cazimir (după 1925), Jean Bart, D. V. Barnovski, Cezar Petrescu, Gh. Brăescu, Adrian Maniu, Anişoara Odeanu (debutează în 1929), Ionel Teodoreanu, I. Ludo, I. Petrovici, Emilian Bucov, Victor I. Popa, Tudor Muşatescu, Peter Neagoe, Stoian Gh. Tudor ş.a. Tot atât de consistentă a fost mereu şi selecţia autorilor de proză străini: Alfred de Musset, Arthur Schnitzler, O. Wilde, James Joyce, John Galsworthy, W. Emerson, E. A. Poe, Lafcadio Hearn, G. D'Annunzio, H. Ibsen, Wilhelm Hauff, Fr. Wedekind, A. Cehov, Blasco Ibanez, Vladimir Korolenko, Şalom Aş, Maxim Gorki, Th. Mann ş.a. Traducătorii sunt, cei mai mulţi, scriitori cunoscuţi: Al. A. Philippide, Otilia Cazimir, Alexandru Marcu, Ionel Jianu, Adolph Stern, Olga Monta ş.a. Deşi poezie, originală sau tradusă, se publică mai puţină decât proză, alegerea colaboratorilor sau a poeţilor din care se fac transpuneri este mai mereu riguroasă: Al. Macedonski, T. Arghezi, Elena Farago, Otilia Cazimir, Claudia Millian, I. Minulescu, Aron Cotruş, Emil Isac, Alexandru Westfried, Luca-Ion Caragiale, Vladimir Streinu (posibil debut în februarie 1921), G. Voevidca, I. Vinea, Al. A. Philippide, Al. T. Stamatiad, B. Nemţeanu, Perpessicius, Al. Viţianu, N. I. Herescu, Mihai Codreanu, N. Davidescu, Adrian Maniu, D. Nanu, Ion Pillat, G. Lesnea, Camil Baltazar, Victor Eftimiu,

BDD-A1295 © 2004-2006 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:25 UTC)

Adrian Verea şi mulţi alţii. Se traduce din Horaţiu, Catul, Lessing, Heine, Ricarda Huch, Schiller, Shakespeare (o parte din sonete, în tălmăcirea lui Henry Marcus), Shelley, Byron, E. A. Poe, W. Withman, V. Hugo, Baudelaire, Verlaine, Fr. Coppée, A. Samain, Catulle Méndès, Verhaeren, Carducci, Ada Negri, G. Pascoli, din poezia chineză (Al. T. Stamatiad) greacă, portugheză, ebraică, japoneză ş.a. Traducătorii cel mai des întâlniţi sunt: Al. A. Philippide, Emil Dorian, Marcel Breslisca (Breslaşu), Al. Viţianu, N. I. Herescu, Elena Farago. De-a lungul timpului, **A.l.a.** a iniţiat numeroase rubrici încredinţate unor scriitori precum T. Arghezi (*Tratat de morală practică*), Adrian Maniu (*Cartea cu imagini*), Al. A. Philippide şi G. Călinescu (*Cronica literară*), T. Teodorescu-Branişte, Izabela Sadoveanu, D. I. Suchianu, Al. Marcu, Demostene Botez (*Cărţi şi reviste*), Al. O. Teodoreanu (*Cronica gastronomică*), F. Aderca (*Caleidoscop intelectual*), Şt. Tita (*Cronica fantezistă*), B. Fundoianu (*Caietele unui inactual*, *Din dicţionarul meu domestic*) ş.a. Acestor rubrici, înţesate de idei preţioase, de note şi observaţii critice, li se adaugă şi altele (*Însemnări*, apoi *Însemnări şi polemici*, *Recenzii*, *Cărţile*, *Cortina*, *Expoziţii*, *Mişcarea culturală în străinătate*, *Pagini de demult*, *Curiozităţi literare* ş.a.) care, împreună cu paginile dedicate teatrului, muzicii, artei plastice (cronici de H. Blazian), fac din revistă una dintre cele mai importante publicaţii culturale, literare şi artistice din prima jumătate a secolului al XX-lea.

C. [CONSTANTIN] MANOLACHE

CONSTANTIN TEODOROVICI

Constantin Manolache, prozator şi autor de teatru, s-a născut în anul 1883 la Iaşi şi a murit în anul 1954 la Bucureşti. Urmează liceul militar din oraşul natal, şcoala de ofiţeri din Bucureşti (absolvită în 1904), apoi devine licenţiat şi doctor în Drept al Universităţii ieşene. A fost ofiţer la Roman şi Iaşi, unde a ţinut şi câteva cursuri la Şcoala specială de infanterie (pe care le-a şi publicat – *Morala militară*, 1920, *Rolul social al ofiţerului modern*, 1921, *Stilistica şi retorica militară*, 1922), trecând apoi în cadrul magistraturii de profil, înaintând până la gradul de general şi deţinând importante funcţii: şef şi inspector general al Justiţiei militare, profesor la Institutul superior de ştiinţe penale al Universităţii bucureştene. A debutat în „Floarea darurilor" (1907) cu traduceri ale unor poezii de V. Hugo şi a continuat în anii următori să publice versuri, proprii sau tălmăciri din franceză, şi în „Neamul românesc", „Ramuri", „Neamul românesc literar", „Sămănătorul" ş.a. Prima apariţie editorială – *Rândunica* (1914) – este ulterioară reprezentării acestei piese la Teatrul Naţional din Iaşi. Mai târziu, i-au mai apărut proză şi articole în diverse periodice, mai susţinute fiind colaborările la „Daruri" şi „Oraşul nostru" (Iaşi), „Adevărul literar şi artistic" sau la revistele conduse de el – „Lumea militară

BDD-A1295 © 2004-2006 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:25 UTC)